

Eörsi István

RÜGEN SZIGETÉN

1873 napsugaras őszt Rügen szigetén töltöttem – beleszerettem északi fényeibe. Olykor meglátogatott titkos svéd menyasszonyom, egy kétségbeejtően szép lány, aki színészi pályára készült. Hajnali komphajó hozta Trelleborgból Sassnitzba. Dúltan vártam a parton, előre szenvedtem attól, hogy még az éjjel előtt vissza kell térnie malmói otthonába. Apja ugyanis, egy idős, indulatos hajógyáros, nem tudhatott a látogatásairól. Azt terveztük, hogy összeházasodunk, mihelyt elvégzi a színiiskolát. Minden alkalommal ujjára húztam, még a kikötőben, anyámtól örökölt drágaköves aranygyűrűmet, immár az ő tulajdonát, melyet érthető okból nem mert hazavinni. Megszemléltük a még veszteglő csónakokat, és elbeszélgettünk egymásnak halással. Nem mind álltak szóba velünk. Például volt ott egy fura pár: magas fiatal férfi és öregebb társa, talán az apja, aki arcába húzta bő karimájú kalapját, olyannyira, hogy nem látszottak a vonásai. Ez a két ember megközelíthetetlennek tetszett – egymáshoz sem szóltak, sőt, még csak nem is pillantottak egymásra. Óriási hálójukat kötözték, oldozták, a tengerre mindig ők futottak kis utolsónak. Bármennyire vágytam rá, tudtam, hogy nem festhetem le őket, legfeljebb emlékezetből. Csináltam is a lakásomban néhány skiccet róluk, s ezeket rendre megmutattam a menyasszonyomnak a halvendéglőben, ahol reggelinket elköltöttük. Ő nem látogathatott meg, szeméremből, meg azért sem, mert háziasszonyom ezt nem tűrte volna.

Jegységünk nevetséges és iszonyú körülmények közt ért véget. Háziasszonyom – egy negyvenkét éves dundi özvegy – elolvasta menyasszonyom egy levelét, és dührohamban elküldte neki piszkos alsónadrágjaimat azzal a felszólítással, hogy ha már annyira szeret, akkor ő mosson ezentúl rám. Következő látogatásakor menyasszonyom a gyűrűt, amelyet persze az ujjára húztam, se szó, se beszéd behajította a tengerbe, majd ugyanazzal a komppal, amellyel jött, visszahajózott Trelleborgba.

Öngyilkossági gondolatok foglalkoztattak heteken át. Ujjaim mintha megbénultak volna: kiesett közülük ceruza

és ecset. Hiába kukkantott be hozzám a rántottás reggeli-vel dundi háziasszonyom, keblét szórakozottságból a blúzán kívül viselve: egy falatot sem ettem, csak ittam, zöld abszintot vagy konyakot. Nagyokat sétáltam a kikötőben, azt terveztem, hogy bérlek egy csónakot, és a parttól néhány kilométerre bevetem magam a vízbe. Itt jegyzem meg, hogy nem tudok úszni.

Egy ilyen sétám alkalmából megálltam a már említett két halász ladikjánál. Szokásuk szerint roppant hálójukat bogozták, egy üres hálót, melyen egyetlen fehér halacska feküdt: fölöttébb sovány zsákmány. A ferde nyugati fényben feketén magaslott fel a fiatalabb férfi, az öregebb pedig, arcára húzott kalapkarimával, kissé meghajolva matatott a háló szemei közt, a kis hal-hulla tőszomszédságában. Legnagyobb meglepetésemre megszólítottam őket: „Eladó?” – „Háromszáz márkáért” – mondta az öregebb. Habozás nélkül átnyújtottam a pénzt. „Na látod – szólalt meg társa –, Norbert sohasem téved” Norbert, a környék bolondja ugyanis megjósolta, hogy ha ezen a napon korán eveznek ki, akkor gazdag fogással térnek haza.

Háziasszonyom kisütötte a halacsát, be is hozta a szobámba, piros papucsban, és folyvást nyilni áhítózó fegyelméletlen pongyolában. Mivel élvezni akartam a szállkastruktúrát, óvatosan nyitottam fel a kis testet. Egyszer csak megdermedt kezemben a kés – háziasszonyom felsikoltott, és az ölembe zuhant. Gyűrűm ott ragyogott az állat hasában.

Egycsapásra visszatért az életkedvem. Másnap reggel festeni kezdtem, emlékezetből: témám persze a két halász volt, a hatalmas háló meg a picike hal, a ferde alkonyi fényben, mely kibontotta a szürkéség teljes skáláját, az egészen sötétől a csaknem fehérig. Azzal áltattam magam, hogy talán egyszer kiállíthatom ezt a képet Svédországban, volt menyasszonyom pedig megnézi titokban, és nosztalgia ébred benne a sassniti kikötő sós levegője iránt.

CSATTANÓ NÉLKÜL

Éjjel egykor lementem eszpresszóba, hogy megigyam szokásos kávémat. Ott álltam a pult előtt, zsenge szakállal, a pincérre várva, amikor egyszer csak bokán rúgott valaki. Megfordultam: székében majdnem hanyatt fekvő egy kerekded, puha arcú fiatalember vigyorgott rám. Azt hittem, részegségében csusszant előre. „Vigyázzon” – mondtam neki, mire ő még szélesebb vigyorral megkérdezte: „Meleg vagy?”

A bokarúgás és a kérdés közt olyan bántóan hiányosnak éreztem a logikai összefüggést, hogy zavarba jöttem,

és arra kértem tétován a puhaarcút, hogy ne jártassa a száját. Ekkor behajolt a látószögembe két asztaltársa is: egy fekete hajú, erőteljes fiatalember, és egy apró termetű, kopasz, idősebb úr, sötét öltönyben, nyakkendősen, nagyon derűs mosollyal. Legyintettem, és a terem másik végébe ballagtam, hogy elcsípjem a pincért. Már ittam a kávé, amikor a puha arcú részeg feltápázkodott, odabóklászott hozzám, és nyúlós vigyorral megkérdezte ismét: „Meleg vagy?” Majd az arcomba hajolva ezt sziszegte: „Sipirc haza, és vágasd le a szakállad, mert megjáród.” „Te

járod meg” – válaszoltam nem túl leleményesen, mire álmétkodva megkérdezte: „Te hülye, nem látod, kikkel ülök?” Az asztala felé pillantottam. A kisöreg lábait keresztbe vetve hátradőlt a székében, mint valami színházi páholyban, arcán zavartalan derű. A fekete hajú előre könyökölt és, mereven nézett rám. „Nem látom” – feleltem. A puhaarcú a fejét csóválta. Nyilván ismernem kellene az urakat. Miért épp az én szakállammal gyúlt meg a bajuk? Talán mert most nő – az eredményt még csak-csak elfogadják, de a folyamat felháborítja őket. „Meleg vagy? – kérdezte ismét a puhaarcú. – Vágd le a szakálladat.” „Unlak” – közöltem, nem egészen híven a tényálláshoz, mert szorongással elegyülő düh remegett bennem. „Bent is találkozhatunk – mondta rejtelmesen a részeg –, ott aztán megnézheted magad, pofi” – és arcára ugyanaz a vigyor ült ki, mint a bokarúgás után. Ekkor vettem észre, hogy nem olyan részeg, mint amilyennek mutatja magát. Már mellette állt a fekete hajú ifjú is. „Meleg vagy?” – kérdezte, majd a társához fordult: „Miért tűröd, hogy hadonásszon?” „Hagyd még – válaszolta ez –, várj egy kicsit.” „Menj haza, és nyírd le a szakálladat, jó?” – ajánlotta a fekete hajú, és megtapogatta a képemet. Tudtam, hogy azonnal ütnöm illene. A puhaképpével talán el is boldogultam volna, de a fekete hajú nyilván sokkal erősebb nálam, az sem lehetetlen, hogy hivatásos verekedő. Közben a kisöreg sugárzó élvezettel figyelt bennünket. Megalázottnak éreztem magam; de nem ostoba-e bármilyen érzés, ha csak ostoba tettel oszlatható el? Igaz: feltehetően ütnék, ha olyan lánnyal volnék, aki ezt elvárja tőlem. De miért ütnék akkor? Hiszen egyéb dolgaimban igyekszem a saját normáim szerint cselekedni.

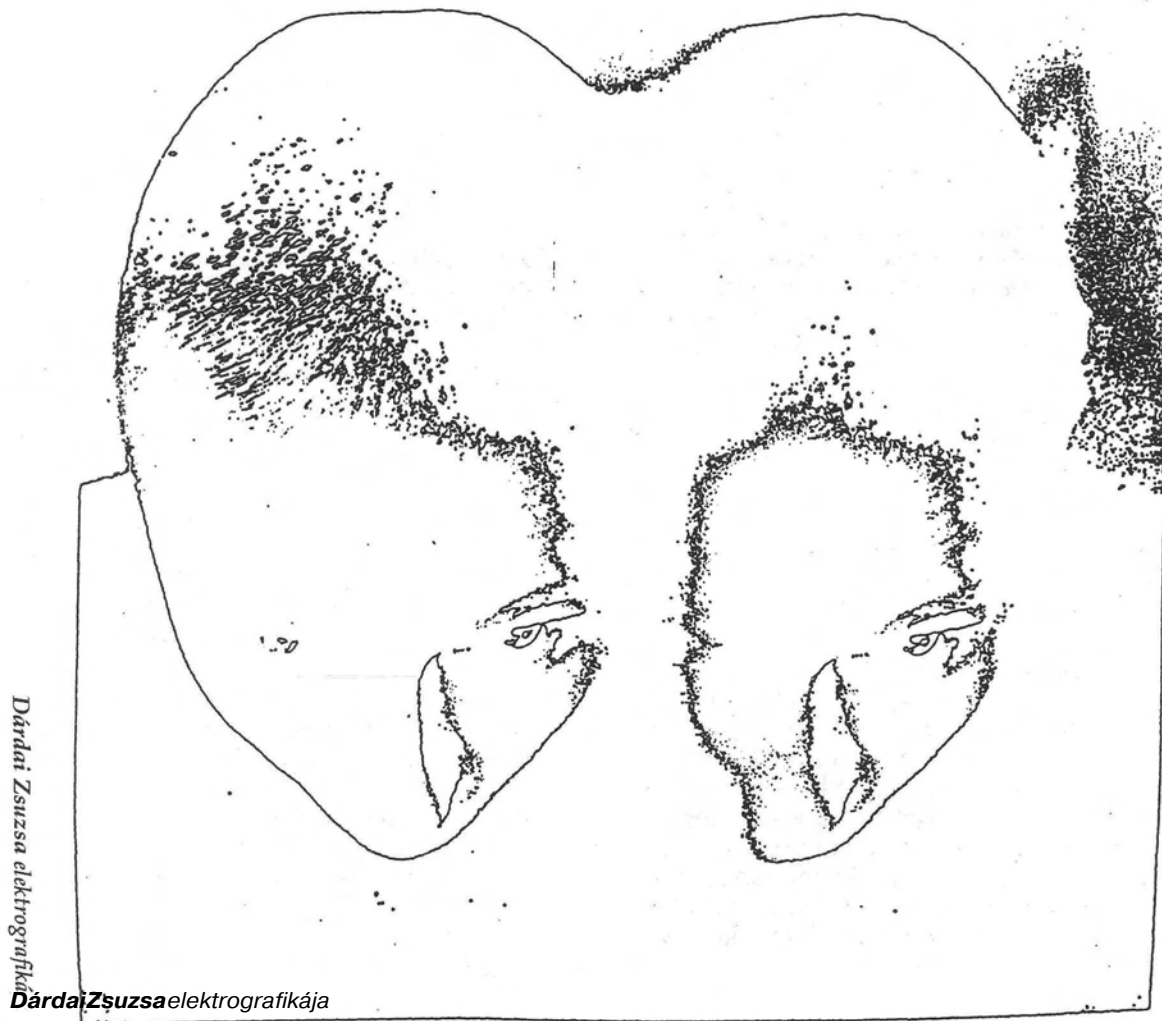
Rádásul ők is éppen azt várják, hogy üssek. Na és? Csak azért ne üssek, mert ők az ellenkezőjét akarják. E kérdéseket persze meg sem fogalmazhattam, hiszen a fekete hajú már így is hosszú ideje (négy-öt másodperc óta) babrálta a képemet. Kompromisszumos megoldást választottam: ellöktem a kezét. „Hadonászol?” – kérdezte. „Hagyd – mondta a puhaarcú –, hiszen már szalad is haza borotválkozni. Mikor indulsz, pofi?” – „Egyelőre kávézom” – válaszoltam. – „Már megint hadonászol” – állapította meg a fekete hajú. – „Hagyd – mondta a puhaképpű. – Mész, ugye?” – „Nem akarok itt éjszakázni – mondtam –, de egyelőre még iszom a kávé.”

Az asztalnál a kisöreg cigarettára gyújtott. A két ifjú már majdnem a lábamon ácsorgott. A pincérek – régi ismerőseim – nagy ívben kikerültek, és valahogy egyikük sem nézett felénk. „Meg ne lássalak még egyszer szakállasan” – mondta a fekete hajú. – „Indulás, pofi – buzdított a puhaarcú. – Aztán vigyázz, nehogy másutt is találkozzunk.” Letettem az üres poharat a pultra.

E történetnek nincs csattanója, akkora sem, amekkorát egy pofon okoz. A kopasz öreg göcögve fújta felém a füstöt. Kiléptem az éjszakába. Hazafelé menet hátra-hátra néztem – nem követtek.

1973

(Részletek Eörsi István, „A csomó” című, közeljövőben megjelenő novelláskötetéből. Pesti Szalon Könyvkiadó.)

Dárdai Zsuzsa elektrografikája